

Shemiras Einayim

Shiur# 460 | Mar 16th 2024

אבן עזרא פרשת כי תצא פרק כא פסוק יח

זולל - מפורש והוא זולל בשר, רק הוא שם כלל לנותן בכל מה שיתאווה כל מה שיבוקש ממנו. וסובא - מרבה לשתות והוא המשתכר. והנה זה כמו אפיקורוס, כי לא יבקש חיי העולם הזה, כי אם להתענג בכל מיני מאכל ומשתה.

לט

קובץ מאמרים

יראת שמים

סוף דבר הכל נשמע וגו'. כי זה כל האדם. הכונה בזה שלא יעלה בדעתך לאמר כי יראת ה' היא מעלה באדם ומי שאין בו יראת ה'

הוא ג"כ אדם אלא שחסר לו מעלה הצריכה, ע"ז בא הכתוב להשמיענו שאינו כן. כי מי שאין בו יר"ש אינו אדם כלל רק בע"ת, כי זה כל האדם וזולת זה אין לו מדרגת אדם. ואיכות האדם תלויה רק במדת יר"ש אשר בקרבו אם מעט ואם הרבה, היינו, אם יש בי יר"ש במדה מרובה הוא אדם גדול ואם במדה מועטת הוא אדם קטן ואם אין בו כלום אינו אדם כלל רק בע"ת בתמונת אדם. והוא מבואר עפ"י הכתוב "נעשה אדם" ופירושו בזה שהקב"ה אמר לכל הבריאה כולה נעשה כולנו יחד אדם, שכולנו נשתתף בבריאתו, היינו שכל אחד יתן לאדם מטבעו ותכונתו, שהשור יתן בו תכונת שור והארי יתן בו תכונת ארי והנחש תכונת נחש וכו', ונמצא כי אדם אחד הוא עולם קטן, הכולל בתוכו תכונות כל הנבראים העליונים והתחתונים. וא"כ כחותיהן של כל חיות רעות שבעולם נכללו באדם ואין לך חיה רעה נוראה כזו ולבד זה הלא יש לאדם כלי משחית אשר אין לשום חיה בעולם והן הדעה והדיבור. ימאחר שלחיה אחת טורפת צריך לקושרה בשלשלת של ברזל כמה שישלאות צריכות לעצור בעד חיה נוראה כהאדם. וכשברא הקב"ה את האדם ודאי ברא גם השלשלת לקושרו שלא יחריב את העולם, ומה היא השלשלת הזאת? זוהי יראת ה' אשר רק היא לבדה בכוחה לעצור את האדם שלא יהא כחיה טורפת חולתה לא תועיל שום תחבולה בעולם לשמור את האדם מלהויק, ואף אם יהא חכם ופילוסוף כאריסטו לא תעמוד לו חכמתו בעת יתקפהו יצרו. והוא שאמר אברהם לאבימלך, רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי, והכונה "רק" שזולת יראת ה' לא היו חסרים שום מעלה בחכמה ומדת דרך ארץ וכ"ז לא יועיל אם אין בהן יראת ה'.

בן סורר ומורה

”תניא בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות ולמה נכתב
דרוש וקבל שכר”

(סנהדרין עא.)

הנקודה הראשונה שדורשת תשומת לב היא הגיל בו יש עונש מוות לבן סורר ומורה. נציין שתקופה זו מוגבלת לשלושת החודשים הראשונים לאחר שהילד מגיע לגיל בגרות גופנית. בדרך כלל יהיו אלה שלושת החודשים הראשונים לאחר שמלאו לילד שלוש עשרה שנים. אנו רואים מכאן שההלכה רואה בתקופה מוגבלת זו שלב מכריע בגיבוש דמותו של הנער, שלב שיעצב את המשך חייו. לכן כל מי שיש בידו לקחת חלק בהכשרתו המוסרית של אדם צעיר, צריך להעניק לו עזרה והדרכה אבהית במיוחד בשלב חשוב זה בחייו, כדי שתחת השגחתו הנבונה הוא יתפתח מנטע צעיר לבגרות מלאה ובריאה.

מחנה על אויבין. בידן של בנות ישראל למנוע מן המקטרגים לפקוד את ביתן ולגרש את כל הצרות מנוויהן. כיצד? אם ישמרו את שלוש מצוותיהן: הפרשת חלה מן העיסה, זהירות בטהרת המשפחה והדלקת נרות שבת. וזהו שרמז הכתוב: ”כי תצא מחנה על אויבין”. מחנה, ראשי תיבות: ”מצות חלה, נדה, הדלקה”. ועל ידי כך: ”ונשמרת מכל דבר רע”! לא יפקוד שום דבר רע, שום נגע ומחלה, את הבית, בזכות עקרת הבית השומרת על מצוותיה!

(ר' דוד נחמיאש)

Riddle of the Week

רש"י פרשת כי תצא פרק כא פסוק י

כי תצא למלחמה - במלחמת הרשות הכתוב מדבר, שבמלחמת ארץ ישראל אין לומר ושבית שביו שהרי כבר נאמר (לעיל כ טז) לא תחיה כל נשמה:

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף כא עמוד ב

איבעיא להו: עבד עברי כהן, מהו שימסור לו רבו שפחה כנענית? חידוש הוא, לא שנא כהנים ול"ש ישראל, או דילמא שאני כהנים, הואיל וריבה בהן הכתוב מצות יתירות? רב אמר: מותר, ושמואל אמר: אסור.

רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק יג הלכה יב

ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו מפני שהובדל לעבוד את י"י לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים שנאמר יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל, לפיכך הובדלו מדרכי העולם לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן, אלא הם חיל השם שנאמר ברכך י"י חילו, והוא ברוך הוא זוכה להם שנאמר אני חלקך ונחלתך.

Rabbi Lebowitz

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן סט

באיסורי הרהור מקרא דונשמרת וקרא דאחרי עיניכם ה' מנ"א תשי"א. מע"כ ידידי הרה"ג ר' צבי גערצולין שליט"א הלומד בבית מדרש עליון בספרינג וואלי.

והנה מהשאלות ששאלת יש דברים שקשה לדבר בהם מצד רוב הפרצה שאף הרבה כשרים ויראי ה' נפרצו בזה בעוה"ר. ועיין בט"ז חו"מ סי' שצ"ג בשם מהרש"ל אף בדורם לענין זרעות מגולות. ולכן לא אשיב בזה ושומר נפשו ירחק מכל כיוצא בזה אך בדברים האחרים אשיב הנכון לע"ד.

והנה שני עיני איסור הרהור יש האחד מקרא דונשמרת מכ"ד רע בכתובות דף מ"ו שאיתא שם מכאן א"ר פינחס בן יאיר אל יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה שאיסור זה הוא אף באשתו שהיא מותרת לו. וכן מה שאסור להסתכל באשה נדה /נאה/ אפילו פנויה ובא"א אפילו מכוערת ובבגדי צבע של אשה המכירה ובבעלי חיים כשנזקקין זה לזו שאיתא בע"ז דף כ' נמי מקרא זה אינו מחמת שיהרהר לעשות עברה עמה אלא דאף שלא יהרהר לעשות עברה מחמת זה אסור משום שזה מביא לידי טומאת קרי שאסור להוציא לבטלה. והשני מקרא דאחרי עיניכם דדריש בברכות דף י"ב זה הרהור עברה אינו מצד חששת הוצאת זרע לבטלה אלא הוא איסור מלהרהר לעשות העברה דזנות כמו הא דדריש מאחרי לבבכם הרהור ע"ז דהוא לעבור איסור ע"ז שהתורה אסרה בהו אף המחשבה לעבור. ואף שבקידושין דף ל"ט מ' /ומ' משמע שרק בע"ז עונשין על המחשבה ולא בשאר עברות אף דזנות, הוא משום דשם איירי בעונש מיתה שנפל ומת שמצד האיסור דאחרי עיניכם לא הי"ל ליענש מיתה. ואף בע"ז לא מצד האיסור דאחרי לבבכם נענש אלא משום דבע"ז עונשין על המחשבה כמעשה מקרא דלמען תפוש בלבם וזה ליכא בשאר עברות דלא מצרפה למעשה אף בזנות ונשאר רק האיסור דהרהור שאינו בעונש גדול דמיתה. וע"כ לא רצה לומר מצד איסור דונשמרת על הרהור דעברה ואף לא בבא ממש לידי קרי שמ"מ לא הי"ל ליענש במיתה דע"י נפילה דאף אם נפרש כפשוטו במה שא"ר יוחנן בנדה דף י"ג במוציא זרע לבטלה חייב מיתה ונימא שגם בבא לזה ע"י הרהור נמי אין זה אלא במיתה בידי שמים שהיא מיתה טבעית ולא בנפילה מהבירה שהיא במקום סקילה. וגם משמע שרק על מוציא בידיים א"ר יוחנן שחייב מיתה ולא ביצא ממנו ע"י הרהור שלא במעשה כדאמר לשון המוציא וכדיליף זה ממיתה שנאמר בער ואונן שהוציאו בידיים ולא אמר בלשון כל המביא עצמו לידי הרהור כדא"ר אמי אח"ז לענין שאין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא אלמא דלענין מיתה הוא דוקא במוציא ממש. ומה שגם ר' אמי יליף מער ואונן אף שהוא גם למביא עצמו לידי הרהור, צריך לומר שהוא מצד הסברא דכיון דאיסור זרע לבטלה חמור שבהוצאה בידיים חייב מיתה לכן ודאי לענין שהוא רע בעיני ה' הוא אף שלא במעשה. עכ"פ החיוב מיתה לא נאמר על יציאה ע"י הרהור ולכן לא היה יכול לומר דנענש ע"י הרהור דעברה אף שודאי נאמר האיסור על המחשבה והוא איסור ממש כאיסורים שנאמרו במעשים משום דלא היה נענש ע"ז במיתה.

ולכן יש חלוקה בנשים דבאיסור הרהור מקרא דונשמרת ליתנהו דאינו גורם להן שום דבר במשמוש עיין שם בנדה וכ"ש שלא יגרום בהרהור ואף שלפעמים רואות דם מחמוד אין ראיית דם שום איסור. אבל איסור הרהור מקרא דאחרי עיניכם שהוא שלא להרהר לעבור עברת זנות איכא גם בנשים כמו שאיכא איסור הרהור ע"ז כדאיתא בחינוך שהבאתי. אבל

לאיסור זה אין לחוש בהסתכלות ובראיית בע"ח נזקקין שכל אלו דרשינן מונשמרת שהוא רק שלא לבא להוצאת זרע לבטלה שליתא זה בנשים. ולחוש שמא תבאנה מזה להרהר לעשות איסורין להבעל לאסור לה לא מצינו ששייך לחוש לזה בהסתכלות וכדומה וכדאשכחן שהיו הנשים מותרות להסתכל בר' יוחנן כשסלקו מטבילה. אך יש איסור אחר בנשים מדין דת יהודית שלא להתנהג בפריצות בכתובות דף ע"ב אבל מצד זה הוא רק כשהיא עצמה עושה כך אבל כשדרך כל הנשים בעירה כן אין שייך להחשיב זה לפריצות ואין חלוק מה שנעשה דרך הנשים שבעיר היה משום פריצות דעכ"פ כיון שכן הוא דרך לבישתן והלוכח אין להחשיב זה למעשה פריצות ולאסור עליהן אלא מדרך חסידות לצניעות יתירא ותע"ב, ידידו, משה פיינשטיין.

הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף מו עמוד א

מכאן אמר רבי פנחס בן יאיר אל יהרהר אדם ביום וכו'. וכתבו הראשונים דמשמעתין מוכח דהוי איסור גמור מדאורייתא ולא רק אסמכתא מדאמרינן דלר"א דמיבעי לי' להך דרשא לא מצי למידרש מהך קרא למילי אחריתי.

ומקשין האחרונים דבמסכת ברכות (י"ב ע"ב) למדו איסור הרהור מקרא דלא תתורו וגו' ואחרי עיניכם זו זנות, ותי' דקרא דולא תתורו איירי במחשב ומטכס עצה איך לחטוא למעשה [דומיא דאחרי לבבכם זו מינות דאיירי ג"כ במחשב לחטוא], ואילו מונשמרתם ילפינן דעצם ההרהור בנשים הוי איסורא מצד דמביא לידי טומאה בלילה, ומה דילפינן מולא תתורו איסורו הוא על המחשב כיצד לחטוא, והגם דקיי"ל סופ"ק דקידושין דבכל התורה כולה מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה [מלבד בע"ז], י"ל דגם בעריות אינו חמור כמעשה עצמו, אך עכ"פ עובר בל"ת דולא תתורו.

שו"ת באר משה ח"ד סי' קמז עמ' רלא סוף אות כג

ודע דזכר המקומות שמהנינו בש"ס להזכיר על הסתכלות לא נזכר איסור לגבי נשים חלל לגבי חגשים, וצחשורה שי (ח"א סקב"ה) הביא ספרי שרי יוסי אוסר הסתכלות לאשה צאיש, וקראה זונה לאשה שנסתכלת צאיש, וצסי טהרת יו"ט (ח"ו עמ' מצ) ולא חדמו"ר הגאון"ק מסאטמאר שליט"א לחלוק על **התשורה** שי דלא קיי"ל כהספרי צה שהוא נגד משמעות הש"ס בכל מקום עיו"ש, חצל נראה לי **צרוך כשמש** שגם רצונו הק' חדמו"ר מסאטמאר שליט"א מודה דצכה"ג צמקום שהאיש ערום צרוצו, חוץ מהצערות שהאיסור לו זלה שזיין, גם לה אסור להסתכל כי גולדין צמוחה וצלצבה מתשצות רעים וזרות, ורק צכה"ג חולק על התשורה שי כשהאיש מלוצש בכל לצושו ומסתכלת צו, וזה צרוך כשמש.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כ עמוד א

רבי יוחנן הוה רגיל דהוה קא אזיל ויטיב אשערי דטבילה, אמר: כי סלקן בנות ישראל ואתיין מטבילה מסתכלן בי, ונהוי להו זרעא דשפירי כוותי. אמרי ליה רבנן: לא קא מסתפי מר מעינא בישא? אמר להו: אנא מזרעא דיוסף קא אתינא, דלא שלטא ביה עינא בישא, דכתיב: בן פורת יוסף בן פורת עלי עין.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מח עמוד ב

רבי נתן אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: כבאכם העיר כן תמצאון אותו בטרם יעלה הבמתה לאכול כי לא יאכל העם עד באו כי הוא יברך הזבח אחרי כן יאכלו הקראים. וכל כך למה? לפי שהנשים דברניות הן. ושמואל אמר: כדי להסתכל ביפיו של שאול, דכתיב: משכמו ומעלה גבה מכל העם.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מח עמוד ב

רבי נתן אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: כבאכם העיר כן תמצאון אותו בטרם יעלה הבמתה לאכול כי לא יאכל העם עד באו כי הוא יברך הזבח אחרי כן יאכלו הקראים. וכל כך למה? לפי שהנשים דברניות הן. ושמואל אמר: כדי להסתכל ביפיו של שאול, דכתיב: משכמו ומעלה גבה מכל העם.

שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן צא

כג. בדבר הליכה אחורי אשה. +מתוך תשובה להגאון מוה"ר אליעזר י' וולדינברג שליט"א - בדבר השאלה באשת חבר אם מותר לכבדה לעלות קודם לאוטובוס וכדו' משום חשש איסור של הליכה אחורי אשה. +

קבלתי את יקרת מכתבו ונהייתי מאד ממה שמצא בלקט יושר יו"ד סי' שע"ו שכתב בזה"ל: ואמר שמותר לילך אחר אשת חבר או אחר אמו משום דבזמן הזה אין אנו מוזהרין כ"כ מליך אחר אשה, עכ"ל, ובכוונת דבריו הנראים מקופיא כתמוהים מאד נלענ"ד לפרש באופן זה. כי מצד הסברא הי' נלענ"ד דמלשון השו"ע באהע"ז סי' כ"א סעי' א' "פגע" אשה בשוק משמע דאין דרכן של נשים להיות בשווקים ורק על דרך מקרה "פגע", וכידוע דלפנים הי' דרכן של נשים צנועות להיות בבית כדכתיב כל כבודה בת מלך פנימה (ומפורסם מהחת"ס דטעמא דנשים אין מדליקות לעצמן נר חנוכה הוא כדי שלא תעמודנה על פתח הבית הסמוך לרה"ר), ולכן כשהולך כנגד אשה אין החשש גדול כי יתבייש להסתכל בה שהרי היא תרגיש בכך, משא"כ לאחריה שהוא רואה ואינו נראה חיישינן טפי, ונוסף לזה גם נראה שבזמננו הי' אפשר להזהר מלכת אחרי אשה, משא"כ בזמננו הרי אף אם יברח מאחורי אשה ימצא תיכף את עצמו אחורי אשה אחרת, וכמדומה לי שנשים מצויות ברחוב יותר מאנשים ומה גם בזמנינו שהפריצות מצויה הרבה ולצערינו הפרוץ מרובה על העומד ואין מתביישים להסתכל באשה גם בפניה, ולכן הי' נלע"ד דבמקום מצוה [או שצריך לעשות כן מצד הנימוס] אין טעם להחמיר בזמננו, ואף שבזמן התה"ד המצב היה הרבה יותר טוב מבזמננו, אבל מ"מ יתכן שגם אז כבר היו הנשים מצויות בשווקים ורחובות ובכל מקום שהולך הי' נמצא תמיד אחורי אשה ולכן כתב להקל כן נלע"ד, וכיון דבלא"ה רגיל בי' טובא שפיר מסתבר להקל במקום מצוה. /מילואים והשמטות/ +העירו לי מתשובות הרדב"ז ח"ב סי' תש"ע שאוסר אפילו כשממהר לדבר מצוה עיין שם. +

ראשי־תיבות של „מעקה” הם: „הירהורי עבירה קשים מעבירה”.
מוחו של אדם, שהוא המקום הגבוה ביותר בגופו, נקרא „גג”. עליך לשמור
על מוחך מפני הירהורי עבירה...
(תולדות אדם)

פרח הלבנון

ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו.

אמרו רבותינו ז"ל אם תבער מקרבך, פי' מעצמך את **הרע**, אזי ישמעוך וישמעו
דברייך אנשים אחרים לכשתטיף להם **דברי** מוסר ודרוש, אבל כל עוד הרע
מצוי אצלך ובקרבך, לא ישמעו אחרים את דבריך.

דברי **שערי חיים** ז"ל

אמרו רבותינו ז"ל אם חלילה מתרגשות ובאות צרות על ישראל אל תבקש עצות
כדי לבער את הרע ולבטל את הצרות על ידי סיבות חיצוניות, אלא
„מקרבך” כלומר שהדבר תלוי בעצמך, „אם יחזרו ישראל בתשובה שלימה
ויפנו את לבם לאביהם שבשמים, ממילא יתבער הרע מקרבך”.

ספר העקרים - מאמר שלישי פרק כז

זזה כי לפי מה שבא מפורש בתורה והלכת בדרכיו (דברים כ"ח) נראה שההליכה בדרכי השם היא עקר העבודה
שיעבוד בה האדם את השם ונמצא המשורר מפרש שמי שהוא נמנע מעשות רע מפני יראת השם נקרא הולך
בדרכי ה' אמר אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' (תהלים קי"ט) כלומר אשריהם המון המאמינים הנקראים
תמימי דרך שאינם מתחכמים על השם אבל הולכים בתמימות בתורת הש"י ובאר שההולכים בתורת ה' הם
השומרים מצותיו בכונת הלב ולזה אמר אשרי נוצרי עדותיו בכל לב ידרשוהו (שם) וכדי שלא ידומה שאין נקרא
הולך בדרכי ה' ולא נוצר עדותיו אלא השומר מצות עשה כי מצות לא תעשה לא יצויר שיתנו שלמות בנפש לזה
אמר אחר זה אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו כלומר אף הנמנע מלעשות עולה בכונת הלב נקרא הולך בדרכי
השם וזהו שאמר בדרכיו הלכו וכן אמרו רז"ל ישב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה: